

“Όταν βγαίνανε στὸ δρόμο θυμουῦμαι πὼς ἄνοιξα τὸ παράθυρο καὶ τοὺς ἐμπάτισσα μὲ τὰ γέλοια μου :

— Χά, χά, χά !

“Υστερα ἔπessa λιπόθυμος, ὅσο πού ἡ Λάουρα ἦρθε, μὲ συνέφερε καὶ μὲ παρηγόρησε, ἀφοῦ τῆς εἶπα τί συνέβη. Naί, τὰ ἤξερε, ὁμολόγησε πὼς αὕτῃ μοῦχε στείλει τὸ γράμμα γιατί μὲ συλλαθοῦσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ κοροϊδεύουμαι.

— Χά, χά, χά,

Ξαναγέλασε πάλι ὁ Γιατρός τελειώνοντας τὴν ἱστορία του, κ’ ἐσώπασε στενάζοντας, ἐνῶ τὸ ποτήρι τοῦ κονιάκ τοῦφυγε ἀπ’ τὸ χέρι καὶ συντρίφτηκε χάμου.

— Μὰ σὺ ὑποφέρεις ἀκόμα, τοῦπε ὁ Λιοντής. Πότε γινήκανε αὐτὰ ;

Σήμερα τὸ πρωῒ ! Ἀπάντησε βραχνά, συρτά.

Καὶ ξαφνικὰ πετάχτηκε ἀπάνου καὶ καληνυχτίζοντας τοὺς μὲ μιὰ βιαστικὴ χειρονομία χάθηκε στὸ σκοτάδι, ἐνῶ γύρω του χυνότανε πικρός, σπαραχτικὸς ὁ ἦχος τῶν νευρικῶν του γέλοιων :

— Χά, χά, χά !.....

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΥΓΗ

“Ένα πρωῒ, μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου, δυὸ παλαιοὶ ἐχθροὶ συναντήθηκαν πάνω στὴν ἀκτὴ μιᾶς—σὰν ἀπὸ ζαφεῖρι—θάλασσας. “Ηρχοντο ἀπὸ πολὺ μακρὰ κι ἀπὸ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντα ἀντίθετα καὶ τὴν τελευταῖα νύχτα τὴν εἶχαν περάσει ὁδοιπορόντας. Γιατὶ μιὰ καὶ ἴδια σκέψη τοὺς ἔκαμε νὰ ταχύνουν τὴν πορεία τους : ἡ σκέψη νὰ ξεχάσουν — γιὰ λίγο — τὴν κρυφὴ τους πληγὴ, στὴ θεὰ αὐγινῆς θάλασσας. Προσκυνητὲς κάποιας ἀφθαστης γαλήνης, ἤρχοντο γιὰ ν’ ἀνασάνουν κάπως στὴν ἔρημη, ἀγνωστὴ ἀκρογιαλιά, καὶ μετὰ, πάλι ν’ ἀπομακρυνθοῦν πρὸς τὰ μέσα καὶ ξανάβρει ὁ καθένας τὸ ἐρημητήριό του καὶ τὸ βουητὸ τῶν πυκνῶν δένδρων πὺν τὸ περιέβαλαν.

Ἀλληλοκυτάχθηκαν. Πῶς ἦσαν ἀλλαγμένοι ! Καὶ μὲ

ποιὰ εὐκολία διάβαζε ὁ ἕνας πάνω στοῦ πρόσωπο τοῦ ἄλλου τὰ ἱερογλυφικά τῆς τραγικῆς ἱστορίας, πού ὁ Πό-
νος, ὁ περίφημος αὐτὸς χαράκτης, μὲ ἀνεξάλειπτες γραμ-
μές, εἶχε σκαλίσει ! Ἐκυτάχθηκαν γιὰ πολὺ.

Πατοῦσαν τὴ λεπτή, κοκκινωπὴ ἄμμο πού λὲς νὰ πέ-
ρασε ἀπὸ τὸ κόσκινο. Ποῦ καὶ ποῦ ὑγρὰ φύκια τὴ σκέπαζαν
μὲ ζεστὰ χρώματα περσικῶν ταπέτων. Μπροστά τους
ἀπλώνετο σὲ ὅλο τῆς τὸ μεγαλεῖο ἡ γλαυκὴ θάλασσα,
ἔρημη ἀπὸ πανιά, ἔρημη ἀπὸ θαλασποπούλια, ἀκύμαν-
τη, ἀναφρη, μὲ τὲς ζεῖδωρες ἀρμύρες τῆς, μὲ τὸν ἥλιο
ἀνατέλοντα στοῦ βάθος. Στὸν οὐρανὸ ὀργίαζαν σὰν μεθυ-
σμένα ἀπὸ ἐλευθερίᾳ τὰ σύννεφα. Ἔσμιγαν κι ἀντάλασ-
σαν τὰ χρώματά τους πού φαίνονταν σὰν νὰ ὑμνοῦσαν
τὲς ἐπιθυμίες, τοὺς πόθους, τὲς ὁρμὲς τῆς ζωῆς.

— Δόξα, χαρά, ἀφθαρσία, ἐκήρυτταν μερικὰ ἀπ'
αὐτὰ τὰ χρώματα. Κι ἄλλα τοὺς ἀπαντοῦσαν : — Ἐρως,
ζωή, νεότης, χάρις, ἐμορφιά.

— Γιατί, ὅταν εἶδες τὸν Πόνο νὰ μὲ πληγώνει καὶ
νὰ χαράζει βαθειὰ στοῦ εἶναι μου σκοτεινοὺς δαιδάλους,
μέσα ἀπ' τοὺς ὁποίους μιὰ γοερὴ φωνὴ ἄρχισε ἀμέσως
νὰ ψάλλει μονότονα ἓνα θρῆνο ποῦ μὲ ἐμπόδιζε ν' ἀκού-
σω κάθε ἄλλη φωνὴ τῆς φύσης, γιατί τότε, ἀντὶ νὰ σπεύ-
σεις νὰ μὲ παρηγορήσεις, παρεγνώρισες τὸν πόνο μου καὶ
τὸν περιφρόνησες ; Σὰν νὰ ἤσουν δὲ ὁ πιὸ ἀμείλικτος
διώκτης μου, βροῆκες ἡδονὴ στὸν πόνο μου αὐτό ; Ἀντὶ δὲ
νὰ γυρέψεις νὰ ἐπιβληθεῖς μὲ τὴ σοφὴ καὶ πειστικὴ φω-
νὴ σου στὴν πένθιμη φωνὴ τῆς ἀπελπισίας ποῦ λαλοῦσε
μέσα μου. Ἐγυρες ἄσπλαχνος πάνω στὰ στήθειά μου καὶ
τὴν ἀκροάσθηκες μυστικιστικά, σὰν μακρυνό, ἱερό, αἴλινο ;

— Τὸ ἤθελε ἔτσι τὸ σκληρό μας πεπρωμένο, νὰ παρα-
γνωρισθοῦμε καὶ νὰ εὐρύνω μὲ τὸ ἴδιο μου χέρι τὴν πλη-
γὴ σου· μὰ εὐρύνοντάς την, ἐπλήγωσα μαζὺ καὶ τὸν
ἑαυτό μου.

Τὸ αἶμα πού ἀνάβλησε ἀπ' τὴν πληγὴ σου, ξεπετά-
χτηκε ἔως τὰ μάτιά μου πορφυρίζοντας τὲς κόρες τους.
Ἐκτοτε τὰ εἶδα ὅλα, πόιε κόκκινα, πότε μαῦρα. Ἀπώλεσα
τὴ ζηλευτὴ μου πρωτινὴ γαλήνη. Κάθε φωνὴ ὑπόκωφη
ἐντὸς σου, ἦταν σπαράγμὸς γιὰ μένα. ἀλλὰ πού μὲ με-
θοῦσε. Ὁ πόνος μου, ἡ ἀπελπισία μου εἶχαν κάτι τὸ

δριγῶδες. Ἡ μέιη μου μ' ἔκαμνε καὶ ξεχνοῦσα τὸν πόνο σου καὶ τὸν πόνο μου.

Ἔτσι, ἀπὸ μέρα σὲ μέρα, ἡ παρεξήγηση ἐπλάταινε τὸ χάσμα ποὺ μᾶς ἐχώριζε, ἕως ποὺ βρεθίκαμε ξαφνικὰ μακρυνὰ ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλο, στὰ δυὸ χεῖλη μιᾶς ἀλύσου. Μὰ ἂν δὲν παραγνωρίζομεθα, δὲν θὰ συνέβαινε ποτὲ νὰ συναντηθοῦμε σήμερα — ἓνα τόσο ὥραϊο πρωῒ — καὶ νὰ γνωρισθοῦμε καλύτερα. Τὸ πεπρωμένο μας δὲν θάφθανε στὸν συντελεσμό του. Ἐνῶ, τώρα νά! Εἴμεθα φίλοι, εἴμεθα ἓνα! Ἐὰν δὲν εὗρισκα μιὰ νοσηρὴ ἡδονὴ στὸν πόνο σου — τὸν πόνο μου — ἂν δὲν ἐπλάταινα μὲ τὸ ἴδιο μου χέρι τὴν πληγὴ σου — τὴν πληγὴ μου — θ' ἄγνοοῦσα παντοτινὰ τὸν πόνο σου, ἀλλὰ καὶ σένα μαζί. Ἐνῶ τώρα τὸν γνωρίζω. Γνωρίζω πόσον ὑπῆρξε βαθύς. Σὲ γνωρίζω Ἐσέ, ὦ ἐαυτέ μου.

Κι ἀπὸ τὸ πρωῒ ἐκεῖνο, οἱ δυὸ ἐχθροὶ συνεφιλιώθησαν, δῶσαν τὰ χέρια καὶ δὲν ἐπέστρεψαν πλέον ὁ καθεὶς στὸ ἐρημητήριό του. Ἐνωμένα, ἐβάδισαν πρὸς τὴ ζωή.

ΤΑ ΜΟΝΟΞΥΛΑ

Δὲν ἀπευθύνομαι παρὰ σ' ἐκείνους μόνο ποὺ ἐτόλμησαν μακρυνὰ ταξείδια, ποὺ ἀδίστακτα ἀρῆκαν τὴν ἀσφάλεια τῶν ἡρεμῶν ἀκρογιαλιῶν τους, στρέφοντας τὴν περιέροιά τους πρὸς ξένες γῆς, γιὰ νὰ τὴν κορέσουν μὲ τὸ Ἄγνωστο.

Δὲν ἀπευθύνομαι παρὰ σ' ἐκείνους μόνο ποὺ ἐγνώρισαν τὸ ναυάγιο· τὸ ναυάγιο τῶν ἐλπίδων των, τὸ ναυάγιο τῶν ὀνείρων των, ἐκεῖνο — πιὸ σκληρὸ — τῆς πίστεως των· μὰ ποὺ ἀπ' τὰ συντρίμια τοῦ πολυκάρτου καραβιοῦ των, κατόρθωσαν νὰ φτιάξουν τὸ στέρεο μονόξυλο, ποὺ τώρα γελᾷ μὲ τὰ κύματα καὶ παίξει μὲ τὰς τρικυμίες.

Ἡ φωνή μου δὲν εἶνε γιὰ κείνους ποὺ δὲν ζύμωσε μὲ τὰ χέρια του καὶ δὲν σκάλισε κατόπι μὲ τὴ σμίλη του ὁ Πόνος· δὲν εἶνε γιὰ κείνους ποὺ ἀπέφυγαν στὴ ζωὴ τους τὰς οὐλὰς καὶ τὰς ρυτίδες· ἀλλὰ γιὰ κείνους ποὺ τὰ

βαθείά τους μάτια μαρτυροῦν πῶς κάποτε ἀτένισαν κόσμοις ἄγνωστους ἀκόμα στοὺς πολλοὺς καὶ τὰ δυνατὰ τους κορμιὰ παραμορφωμένα, ὁμολογοῦν γιὰ ἀγῶνες ἡρωϊκοὺς ἐναντίον κάθε σκλαβιάς.

Ἡ γλῶσσα τῆς ζωῆς δὲν εἶναι καταληπτὴ παρὰ ἀπὸ κείνους μόνο πὺν πάλαισαν.

Πάλῃ ἡ ζωὴ καὶ ὅσοι ζοῦν παλαιστῆς, ἀλλὰ οἱ παλαιστῆς εἶναι δύο εἰδῶν· ἐκεῖνοι πὺν γρήγορα ἀποθαρρύνονται καὶ ἐκεῖνοι πὺν δὲν παύουν ἀπὸ τοῦ νὰ παλαίουν.

Μιλῶ γιὰ τοὺς τελευταίους μόνο καὶ πὺν μοναδικὸ σκοπὸ τῆς ζωῆς των πῆραν τὴν πάλῃ. Εἶναι ἡ φωνὴ μου φωνὴ παλαιστοῦ πὺν ἀπευθύνεται σὲ παλαιστῆς.

Εἶναι ἡ φωνὴ μου φωνὴ ταξειδιώτῃ πὺν ἀπ' τὸ μονόξυλό του, μεσοπέλαγα βλέπει ἄλλα μονόξυλα νὰ βαίνει τὸ καθένα καὶ τὸ δρόμο του.

Βλέπω μονόξυλα πὺν πᾶν ὅλα μαζί. Ἄλλα πὺν σωριασμένα ἀκολουθοῦν ἓνα πὺν τὰ προηγεῖται. Πολλὰ πὺν σὰ νὰ πλέουν δυὸ-δυό, τὸ ἓνα προσπαθώντας πάντα νὰ ἐλκύσει τὸ ἄλλο πλησίον του. Βλέπω μονόξυλα ἀργὰ καὶ ἄλλα γρήγορα. Μονόξυλα πὺν σὰν φύλλα λοιπῶν πάνω σὲ ἔλος, ἀκίνητοῦν, ἐνῶ ἄλλα σὰν δρομεῖς ἐξερευνοῦν καὶ ἀνιχνεύουν τὴ ρευστὴ ἔκτασι. Ἄλλου πάλι βλέπω μονόξυλα τόσα πολλὰ μαζί πὺν δὲν μπορῶ νὰ διακρίνω τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο. Βλέπω ἄλλα πὺν ὕστερα ἀπὸ ἓνα τρελλὸ τρεξίδι πρὸς τὴ διεύθυνση τοῦ ἡλίου, ἀπότομα σταματοῦν καὶ χάνονται μέσα σὲ μιὰν ὁμίχλῃ. Βλέπω μονόξυλα πὺν μάχονται ἀναμεταξύ τους — δυὸ-δυό, πολλὰ μὲ πολλὰ. ἓνα ἐναντίον πολλῶν, — ποιὸ νὰ βουλιάξει τὰ ἄλλα. Καὶ διαρκῶς βλέπω μονόξυλα, πὺν στροβιλίζοντας καταπίνονται ἀπὸ ρουφήτρες. Μὰ πουθενὰ δὲν βλέπω, ν' ἀρμενίζει, πανιὰ στὸν ἄνεμο, τὸ θρυλλικὸ ἐκεῖνο καρᾶθι, πὺν λέν φορτωμένο ἐπιβάτες. Παντοῦ βλέπω χωριστὰ μονόξυλα μὲ τὸν μοναδικὸ τους πλοηγό.

Εἶναι ἡ φωνὴ μου κραυγὴ ταξειδιώτῃ, πὺν ἀπ' τὸ μονόξυλό του μέσοπέλαγα βλέπει ἄλλα μονόξυλα νὰ βαίνουν τὸ καθένα καὶ τὸ δρόμο του.

— Ἄς τραβᾷ λοιπὸν ὁ καθένας μὲ τὸ μονόξυλό του. Ἄς κτυπᾷ μὲ τὸ κουπί του τὸν ἄπειρο ὠκεανό! Ὑπάρχει πιὸ ὠραία μουσικὴ ἀπ' αὐτὸ τὸν χτύπο; Κι ὅταν δυὸ μονόξυλα ἀγναντεύονται ἀπὸ μακρὰ, περήφανα ἄς

χαιρετιῶνται. Ὑπάρχει πιὸ εὐγενικὸς χαιρετισμὸς ἀπὸ
κεῖνον ποὺ ἀπ' ἀλάργα ἀνταλάσσεται πάνω στὴ θάλασσα.
Κι ἡ σκέψη τοῦ καθένα ἄς πιαίνει σ' ὅλα τ' ἄλλα μονό-
ξυλα. Ἀς πιαίνει στὸν ἴδιο βαθὺ ὠκεανὸ ποὺ μᾶς φέρει
ὅλους. Ὑπάρχει πιὸ βαθειὰ σκέψη;

ΔΙΝΕΣ

Μέσα στὸ Πᾶν εἶμαι σὰ δίνη, ἀνάμεσα σὲ μιὰ ἀπει-
ρία ἀπὸ δίνες.

Καὶ τὸ Πᾶν δὲν εἶναι παρὰ σύνολο ἀπὸ δίνες.

Παλμὸς ἡ ζωὴ, δόνησις καὶ σφυγμὸς — ἡ δονήσεις
καὶ σφυγμοὶ — τὸ Πᾶν.

Στροβιλίζουν ὑπάρξεις, βαλοέρονιν μὲς στὴ φαινομέ-
νικὴ τους ἀκίνησιὰ τὰ δένδρα.

Βλέπω παντοῦ χοροὺς, χοροὺς τρελοὺς, ὀργιώδεις, ἀν-
τίχορους ἀτέλειοτους.

Παντοῦ κάμψε ς, κλίσεις, στροφές, καμπῦλες, ρυθμικά
κουνήματα, λικνίσματα καὶ πουθενὰ ἢ ἀκίνητη, εὐθεῖα
γραμμὴ. Παντοῦ τόξα μὰ ποὺ δὲν βαστάζουν κολόννες.

Παντοῦ ἡ περιστροφή, ὁ κύκλος ἢ ἡ ἔλλειψη καὶ
πουθενὰ ἢ ἐπάνοδος, ἡ ἐπιστροφή στὴν πρώτην ἰσορρο-
πία, ἡ ἀποκατάσταση.

Ξαναγυρίζει ὁ κύκλος, ἀλλ' εἶναι ἄλλος κύκλος.

Ἡ Ρόδα ποὺ γυρίζει δὲν εἶναι ποτὲ ἡ αὐτή. Κάτι
τὸ ἀνεπανόρθωτο ἐμεσολάβησε στὸ μεταξὺ: ὁ Χρόνος. Τὰ
πράγματα εἶναι ἱστορίες, τὰ πράγματα διηγοῦνται τὲς ἱστο-
ρίες των, καθένα καὶ στὴ γλώσσα του· κάθε τι ἔχει καὶ
τὸ ἰδιαίτερό του ἰδίωμα.

Καὶ ὅμως — ἀνταποκρίσεις συνδέουν τὲς δίνες ἀνά-
μεταξύ τους.

Ἡ δίνες ἔχουν τὴ συνείδησή τους· τόσες δίνες, τόσες
συνειδήσεις ποὺ ἐκφράζουν κάθε ἀλλαγὴ ποὺ συμβαίνει
μέσα τους.

Καὶ δὲν ὑπάρχει δίνη ποὺ νὰ εἶναι ἀπεριόριστη
διάρκειας. Ἀφ' οὗ χορέψει καὶ μεθυσθεῖ ἀπὸ τὸ χορὸ της,

ἔρχεται μιὰ ἄλλη, μὲ διάφορο ρυθμὸ — καὶ ὁμῶς συνέχεια τοῦ προηγούμενου — καὶ πέρνει τὴ θέσιν της.

Ὁ χορὸς πὺν ἐκόντας-ἄκοντας χορεύομε μᾶς ὀρίζει καὶ μᾶς κάνει νὰ πιστεύομε στὴν αὐθυπαρξία μας. Ἄλλ' ὁ χορὸς ξαφνικὰ παύει σὰν ἓνα τραγοῦδι πὺν διακόπτεται.

Κι ἄλλος χορὸς ἀρχίζει πὺν μᾶς ὀρίζει ἐκ νέου καὶ μᾶς δίδει μιὰ καινούρια συνείδησι τοῦ ἑαυτοῦ μας. Εἴμεθα ὅλοι βαλμένοι μὲς στὸ χορὸ : τὸ χορὸ τῆς στιγμῆς. Αὐτὸς εἶναι γιὰ μᾶς ἡ ἀλήθεια.

Ὅσο κρατεῖ ἓνας χορὸς, τὸν νομίζομε ἢ τὸν θέλομε αἰώνιο. Ὁ τελειομὸς του — μᾶς φαίνεται — θὰ μᾶς ἀπέλπιζε. Ἄλλ' ὁ χορὸς δὲν σταματᾷ ποτέ, μόνο ἀλλάζει. Καὶ σὲ κάθε καινούριο χορὸ βρίζομε πὺς αὐτὸς εἶναι ὁ χορὸς πὺν ἀληθινὰ μᾶς ταίριαζε.

Παραπονούμεθα γιὰ τὴν ἀστάθεια, τὲς ἀλλαγές, τὲς μεταπτώσεις ἐκείνων πὺν ἀγαποῦμε ἢ ἐκείνων πὺν ἀπὸ συμφέρο προσωπικό, θέλομε νὰ βλέπομε διαρκῶς ἀμετάβλητους. Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει ἀστάθεια, παρὰ Ἀνάγκη : Ἀνάγκη χοροῦ.

Κάθε τι πὺν ζεῖ, πὺν ὑπάρχει, ὀφείλει νὰ κινεῖται, νὰ πάλει, νὰ δονεῖται, νὰ μεταβάλλεται, ν' ἀκτινοβολεῖ, νὰ πλημυρίζει ἀπὸ ρυθμοὺς καὶ κύματα, τὸ περιβάλλον του.

Εἴμεθα ρυθμοί, εἴμεθα δίνες, εἴμεθα στρόβιλοι.

Δίνες πὺν συγκρουόμεθα ἢ μία μὲ τὴν ἄλλη, σὰν σύννεφα σκόνης πὺν ὑψώνει ὁ ἄνεμος.

Δίνες ἀκόμη πὺν ζητοῦμε κάποτε νὰ συνταντισθοῦμε, νὰ ἐνωθοῦμε μὲ μίαν ἄλλη, ν' ἀφίσομε τὸ ἴδιο ἀκτινοβόλημα — ἢ πυροτέχνημα, — νὰ συγχρονίσουμε τοὺς ρυθμούς μας.

Προσπάθειες μάταιες, προσπάθειες στιγμῆς.

Στὸ Ἀπειρο μέσα ζοῦμε, μέσα στὰ ἄπειρα φαινόμενα συγκαταλεγόμεθα. Ἀς ἀποδεχθοῦμε τὴν ἀδαμάντινη ἀνάγκη τῶν ἀπειρων χορῶν πὺν δὲν τελειοῦν ποτέ.

Γ. ΒΡΙΣΙΜΙΤΖΑΚΗΣ